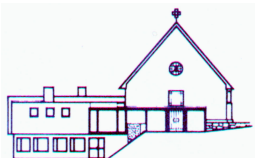

10 GUDS BUD

HUSBYKYRKAN • Lars Mörling 2004

TIO GUDS BUD 2MOS.20:1-17

Lars Mörling 2004

Bakgrundsstudier: Bibeln och "De Tio Orden" av Tryggve Kronholm (Verbum).

GT står för Gamla Testamentet och NT för Nya Testamentet.

Inledning

De tio buden, den s.k. "dekalogen" (de tio orden) gavs av Herren till Mose på Sinai berg. Dessa ord hade först uttalats av Herren på hebreiska för Israels folk (2Mos 20:18-19, 5Mos 5:2-4). De skrevs ned två gånger på två stentavlor. De skrevs av Herren själv (2Mos 24:12-18, 2Mos 31:18).

I dessa tio bud fanns en sammanfattning av alla Herrens bud i Mose lag. Det rör sig om 613 bud varav 365 förbud och 248 påbud.

Dessa tio bud står inte för sig själva utan är starkt förbundna med uppenbarelsen av Gud själv. Buden uppenbarar inte bara Guds vilja utan något av Guds egen karaktär och hans egenskaper.

Stentavlorna

Buden skrevs alltså ned på två stentavlor som sedan förvarades i Herrens ark, som först stod inne i det allra heligaste i tabernaklet och sedan i templet. Arken var utformad som en trälåda överdragen med guld. Tanken var att Herren själv tronade ovanpå arken. Han uppenbarade sig där. Hans tron var därmed rest över förbundet han hade gjort med Israels barn. Stentavlorna kallas därför ibland för "förbundets tavlor". Israels relation med Herren var på så sätt hela tiden grundad på uppenbarelsen av Gud, i de tio budorden.

Försoningsdagen

En gång om året fick översteprästen gå in i det allra heligaste, på "den stora försoningsdagen", för att försona folkets synd. Han representerade hela folket på ett sådant sätt att när översteprästen gick in så gick hela folket fram inför Gud i honom. När översteprästen gick fram inför Guds ansikte, så var också de tio buden där, själva grunden för förbundet mellan Herren och folket. Det var inför dessa bud som folkets synd blev tydlig. Folket måste försonas och förlåtas av Gud.

Buden vid Jesu tid

De tio buden spelade under Jesu tid en central roll i den judiska gudstjänsten, där man regelbundet läste de tio buden följt av Mos 6:4-9 "*Hör, Israel! Herren är vår Gud, Herren är en. Du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta, med hela din själ och med all din kraft. Dessa ord som jag i dag ger dig skall du lägga på hjärtat. Du skall inpränta dem i dina barn och tala om dem när du sitter i ditt hus och när du är ute och går, när du lägger dig och när du stiger upp. Du skall binda dem som ett tecken kring din arm, och de skall vara ett kännemärke på din panna. Du skall skriva dem på dina dörrposter och i dina stadsportar*".

Detta visar att judarna på Jesu tid uppfattade dekalogen som en sammanfattning av den gudomliga uppenbarelsen till Israels folk.

Buden och Jesus

De tio buden liksom de båda kärleksbuderna (5Mos 6:4-5, 3Mos 19:18) var välkända och bejakades av Jesus och apostlarna (Mark 12:28-34, Matt 19:16-19). Däremot var Jesus emot de tillägg till Guds bud som rabbinerna hade satt upp. Alla dessa extra bud skapade onödiga bördor för folket (Matt 23:2-4, Mark 2:23-28, Mark 3:1-6).

Jesu utläggning av buden

Jesus säger i bergspredikan att han inte kommit för att upphäva lagen utan för att fullborda lagen och profeterna (Matt 5:17-20).

När Jesus sedan i samma bergspredikan utlägger innebörden av budorden så upphäver han inte något bud utan lägger fram den innersta betydelsen av budordet. Han går emot de skriftlärdas och fariséernas utläggningar av budorden genom de kända formuleringarna: ”Ni har hört att det är sagt.. Jag säger er..” Jesus visar att budens krav är absoluta och kräver fullkomlighet, en fullkomlighet som liknar den himmelske Faderns fullkomlighet (Matt 5:48).

Jesus visar därmed att de tio buden är en sammanfattning av Guds vilja. Människan står som syndare inför Gud och hans bud. Detta gör evangeliet om Guds försoning och förlåtelse genom Kristus helt nödvändigt.

Hur ska vi då förstå Paulus undervisning att vi är fria från lagen?

1. Ingen blir rättfärdig inför Gud genom laggärningar (Gal 2:16).
2. Den som vill bli rättfärdig genom lag är under en förbannelse (Gal 3:10-12).
3. Kristus friköpte oss från lagens förbannelse (Gal 3:13-14).

Jesus har fullbordat lagen.

Vi är befriade från att hålla ceremoniallagen.

Vi är befriade från den yttre omskärelsen. Vi har dopet istället (Kol 2:8-15).

Vi är befriade från att offra djuroffer (Hebr 10:11-14).

Vi är befriade från matreglerna (Mark 7:14-23, 1Tim 4:1-5, Kol 2:20-23).

Vi är befriade från dagar och högtider (Kol 2:16-17, Rom 14:5-9).

De tio buden och församlingen

Däremot har vi ingen grund för att påstå att den grundläggande moral som förs fram i de 10 buden inte skulle gälla för oss. Tvärtom stöder NT exakt samma uppfattning om vad som är rätt och fel som möter oss i budorden.

De tio buden och straffen

När det gäller att utdöma straffsatserna för brotten så skiljer sig Gamla och Nya Testamentet. I GT är alla buden utom det sista belagda med dödsstraff. I NT överlåter man genomgående domen åt Gud. Däremot förekommer olika former av församlingstukt där den som syndar utan omvändelse kan uteslutas ur församlingsgemenskapen. I övrigt utdömer samhället straffen för olika brott (Rom 13:1-7).

Jesu exempel på äktenskapsbryterskan som enligt lagen ska stenas, är slående (Joh 8:1-11).

DE TIO BUDENS INLEDNINGSSATS

"Jag är HERREN din Gud som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trädgårdshuset" (2Mos 20:2).
Denna inledning är grunden för alla de tio buden där Gud är sammanbunden med sina bud.

1. Jag är Herren.
2. Din Gud
3. som har för dig ut ur Egyptens land, ur trädgårdshuset.

1. "Jag är HERREN (JHVH)" (2Mos 20:2).

Fädernas Gud uppenbarade sig för Mose i den brinnande busken (2Mos 3:13-14).

Gudsnamnet

Jag är "HERREN", där HERREN är ett namn på Gud. Det s.k. tetragrammet "JHVH" återfinns mer än 6.800 gånger i GT. Ingen vet säkert hur det ska uttalas. Judarna var rädda för att missbruka Herrens heliga namn och slutade därför att uttala det. Istället läste man "Adonaj" (HERREN) varje gång man såg JHVH i den hebreiska texten. Idag vet man inte var vokaler ska placeras i namnet J-H-V-H. Någon har placerat vokaler från "Adonaj" i namnet Ja(e)HoVaH (vokalen "a" ska uttalas "e" efter konsonanten "J") från detta kommer förslaget att namnet ska uttalas Jehovah. Men ett troligare uttal är "Jahveh". Förutom att tetragrammet "JHVH" står mer än 6800 gånger i GT bär också mängder av personnamn Gudsnamnet i sin kortare form. Jesa-ja, Jo-natan osv. Jesus är ju den grekiska formen av Jo-sua (HERREN Frälsningen eller HERREN frälser som uttalades Jeshoa på hebreiska).

Gudsnamnets innebörd

Betydelsen av Jahveh är "Jag ÄR". Han sade "Jag är HERREN" dvs. "Jag ÄR Han som ÄR".
- Gud är en person, ett "Jag". Han har ett medvetande och personliga egenskaper. Han kan älska och kommunicera. Han har egen vilja.
- Gud är densamme, den oföränderlige. Han är den han är.
- Gud är densamme för tid och evighet (Upp 1:8).

Gudsnamnet på grekiska

Ungefär 200 år f.Kr. översattes det hebreiska GT till grekiska i Alexandria. Den översättningen kallas "Septuaginta". Hur översatte man då Gudsnamnet "JHVH", som judarna alltså uttalade "Adonaj" (HERREN)? Jo, man översatte helt enkelt det heliga namnet till grekiska "Kyrios" dvs. ordet för HERREN. Det är denna praxis som återfinns i de flesta av våra översättningar av GT. Det står HERREN i vår svenska Bibel överallt där tetragrammet finns i grundtexten.

Gudsnamnet i NT

Som man skrev Gudsnamnet i Septuaginta så skrevs det också i NT, som ju är skrivet på grekiska. Man använder genomgående "Kyrios" dvs. "Herren" för Guds heliga namn i NT.

Det är i ljuset av detta viktigt att se att Jesus Kristus är i NT bärare av Guds heliga namn.

- I 3Joh.1:7 är Jesus synonymt med "Namnet".
- I Joel 2:38 står det att var och en som åkallar Herrens (Jahvehs) namn ska bli frälst. Denna vers citeras av Petrus på pingstdagen i Apg.2:21 när han förklarar orsaken till andedöpet. Petrus visar i Apg.2:34-36 att det är Jesus som är Herre och Messias och därför ska alla omvända sig och döpas i Jesu namn Apg.2:38-39. Petrus menar alltså att var och en som åkallar Herren Jesu namn ska bli frälst.
- I Apg.4:8-12 får judarnas ledare i Stora Rådet veta att frälsning bara finns i Jesu namn. Jämför med Joel 2:38 enligt ovan som citerades av just Petrus på pingstdagen.

- I Rom.10:9-13 säger Paulus att om du bekänner att Jesus är Herren... så blir du frälst. Sedan säger han att judar och hedningar har samme Herre och slutligen citerar han Joel 2:38. Paulus menar alltså att var och en som åkallar Herren Jesu namn ska bli frälst.
- I Fil.2:5-11 är Jesu gudom klart undervisad. Han har fått det namn som är över alla namn (Jahveh-Herren). Hela universum ska böja knä och bekänna, Gud Fadern till ära, att Jesus Kristus är Herren.

Jesu självpresentation av Gudsnamnet i Johannesevangeliet

Jesus använder gång på gång det heliga Gudsnamnet ”Jag ÄR” (Ego Eimi på grekiska) på sig själv i Joh.4:25-26, 6:19-21, 8:21-30, 8:56-59, 18:4-9.

Jesus anspelar på Gudsnamnet när han på 7 olika ställen säger:

”Jag är livets bröd” (Joh 6:35)

”Jag är världens ljus” (Joh 8:12)

”Jag är dörren” (Joh 10:9)

”Jag är den gode herden” (Joh 10:11)

”Jag är uppståndelsen och livet” (Joh 11:25)

”Jag är vägen och sanningen och livet” (Joh 14:6)

”Jag är den sanna vinstocken” (Joh 15:1)

Jesus är Gud som blev människa (Joh 1:1, 14). Jesus har uppenbarat Guds heliga namn för människor (Joh 17:6, 26). Den som trodde på Jesus trodde på Gud och den som såg Jesus såg Gud (Joh 12:44-45, 14:6-7).

Jesus är den fulla uppenbarelsen av Gud

Jesus är en uppenbarelse av den osynlige Guden (Kol 1:13-23).

Jesus är den som sammanfattar allt Guds handlande i världshistorien (Ef 1:9-10)

Jesus är densamme som ”Han som ÄR” (JHVH) (Hebr 13:8, Upp 22:12-13).

Eftersom Gud är en är vår Herre Jesus Kristus, den andra personen i gudomen, intimt förbunden med de 10 budordens inledningssats *”Jag är HERREN din Gud som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trädhuset”* (2Mos 20:2).

2. ”Jag är HERREN din Gud” (2Mos 20:2).

HERREN hade utvalt Abraham, Isak och Jakob, som han gav namnet Israel. Från Jakob kommer folket, som kallas Israels barn. Detta folk var ett utvalt folk bland alla folk på jorden (5Mos 7:6-8).

Folkets unika uppdrag

Det utvalda folket hade ett uppdrag. De skulle vara ett prästfolk bland alla folk på jorden (2Mos 19:4-6).

Folkets unika relation till HERREN

Folket hade en speciell relation till HERREN som var Israels Gud grundat på det förbund som Jahveh slutit med folket (Am 3:1-2).

Israel var HERRENS utvalda folk men folket måste också välja HERREN som sin Gud (Jos 24:14-18).

Sammanfattning

Israel var ett utvalt folk. Gud kallade Abraham och gjorde honom till ett stort folk. Han gav folket en lag som reglerade folkets relation till Gud och samhället i Israel. Han gav folket ett land, en huvudstad och en kung. GT talar om: En Gud, ett gudsfolk, ett utvalt land, en utvald ort (Jerusalem), ett utvalt prästerskap (Arons släkt), en utvald kung (David släkt). Genom allt detta förbereddes folket på att Messias skulle komma.

Gudsfolket i NT

Jesus Kristus är Abrahams säd (Gal 3:16) och alla som är i Kristus är därmed Abrahams andliga barn (Gal 3:26-29). Hedningarna som tror på Kristus är en del av Guds utvalda folk tillsammans med de troende i Israel (Rom 11:16-24, Ef 2:19). I NT är alla de som tror på Jesus Kristus, med i Guds utvalda folk (1Pet.2:4-10).

3. ”Jag är HERREN, din Gud, som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trädhuset.” (2Mos 20:2).

Just detta att HERREN befriade Israels barn ur slaveriet i Egypten genom Mose är ett genomgående tema i Bibeln (5Mos 26:5-8).

Det var ju just under uttåget ur Egypten, när folket var i Sinai öken, som Gud upprättade förbundet med Israel och gav dem en lag (3Mos 22:31-33).

Folket skulle ständigt minnas befrielsen

HERREN var sitt folks frälsare, den som befriat folket från slaveriet i Egypten.

Påskhögtiden (Det osyrade brödets högtid) firades en vecka varje år till minne av befrielsen ur slaveriet i Egypten (2Mos 12). Påskalammet offrades och blodet ströks på dörrposterna för att Gud skulle skona allt förstfött i Israels barns hus. Påskalammet och det osyrade brödet åts med hast till minne av uttåget ur Egypten.

Dessutom firades sabbaten varje vecka till minne av befrielsen ur Egypten

*”Kom ihåg att du var en slav i Egyptens land, och att HERREN, din Gud, har fört dig ut därifrån med stark hand och uträckt arm. Därför har HERREN din Gud, befallt dig att hålla sabbaten”
(5Mos 5:15).*

För att folket alltid skulle minnas hur Gud befriade sina barn så skulle allt förstfött av hankön i Israel lösas åt Herren (2Mos 13:11-16). Vi ser att även den förstfödde Jesus bars fram av Josef och Maria (Luk 2:22-24).

Folket svek HERREN

När folket vandrade bort från HERREN sände Gud profeter som varnade folket för straff om de bröt Guds förbund (Hos 8:1-3, 9:1-3, 11:1-5). År 733 f.Kr. tog Assyrierna kontroll över området. År 722 f.Kr. förstördes Samaria, huvudstaden i norra riket och folket fördes bort i fångenskap. Senare intog Babylonien det sydliga Juda och Jerusalem. Folket bortfördes då i tre omgångar, år 605 f.Kr. med profeten Daniel, år 597 f.Kr. med profeten Hesekiel och 586 f.Kr. när Jerusalem och templet förstördes.

HERREN befriade folket en andra gång

Innan folket fördes bort i fångenskap på grund av sin synd talade Gud om att han skulle föra tillbaka dem, som han en gång fört dem från Egypten till landet (Jer 23:7-8, 16:14-15). Jeremia profeterade fram till Jerusalems förstörelse 586 f.Kr. Profetian uppfylldes 538 f.Kr. (Esra 1:1-4).

HERREN befriar och frälser genom Jesus Kristus

Herrens befrielse av Israels folk ur Egypten finns med som en grundtanke i Guds frälsning av sitt folk i NT (1Kor 10:1-13, Hebr 3:7-4:11).

”Han har räddat oss ur mörkrets välde och fört oss in i sin älskade sons rike.” (Kol 1:13)

Hur allvarligt är syndens problem? Jesus sade till judarna att de skulle dö i sina synder om de inte trodde att han var den han var (Joh 8:21-24).

Jesus kan befria oss från synden och Satan (Joh 8:31-36, 43-47).

Gud har köpt oss fria från vårt slaveri och betalat med Kristi dyra blod (1Pet 1:18-19).

FÖRSTA BUDET (Gudsbudet)

”Du skall inga andra gudar ha vid sidan av mig.” (2Mos 20:3)

Betydelsen är Jag JHVH (Jahveh) är den ende som med rätta kan kallas Gud, den ende evigt levande, den ende livgivande. Inga andra gudar existerar i verkligheten och därför ska du inte ha några alls.

Olikt alla folk i området

Detta bud är unikt i sitt historiska och kulturella sammanhang. Inga av de folk som fanns runt Israel hade en liknande gudsbild, ingen av vare sig egyptierna i söder, kanaanéerna i väster, assyrierna, babylonierna och araméerna i norr, moabiterna, edomiterna och ammoniterna i öster. Alla dessa folk hade olika gudar för olika krafter och naturfenomen, dessutom var deras gudar mycket lokalt bundna till sitt område, medan Jahveh var skaparen av himmel och jord.

Det faktum att Israels barn inte fick dyrka någon annan gud under hela sin historia, visar att deras gudskyndighet var unik och inte kan ha utvecklats ur grannfolkens religioner, som olika religionsfilosofer påstått. Varifrån fick Israels folk föreställningen att det bara finns en verklig Gud?

- Genom att Gud själv uppenbarade denna sanning för Abraham, Isak, Jakob, Mose och andra profeter (Jes 44:6).

Israels folk bröt mot 1:a budet

Tyvärr läser vi att Israels folk fick stora problem att hålla det första budet och att folket blev frestat genom historien att tillbe avgudar.

Aron gjorde en guldkalv, troligen inspirerad av den egyptiska ”Apis-tjuren” (2Mos 32:1-8).

Under domartiden fick Gideon i uppdrag att riva ner sin fars avgudaaltare, rest åt guden Baal och istället resa ett altare åt HERREN (Dom 6:25-27).

I Eilas tid på åttahundratalet f.Kr. övergav folket tillbedjan av Jahveh och tillbad istället Baal.

Det ledde till uppgörelsen på berget Karmel (1Kung 18:20-39).

Israels Gud och folkens avgudar

Tron på HERREN som den ende guden innebar att han var himmelens och jordens Herre. Tron på Jahveh berörde livets alla områden:

- 1) allt i himlen (den andliga, osynliga världen)
- 2) allt på jorden (den synliga delen av skapelsen)
- 3) allt under jorden (de dödas andar).

Allt synligt och osynligt i den skapade världen. Folkens avgudar var just utformade kring alla dessa fenomen.

1) Avgudar i himlen (den osynliga världen)

Folken i främre orienten trodde på demonernas existens och farliga förmåga att påverka människans liv. De försökte därför att genom tillbedjan av sina gudar förhindra att demonerna skadade dem. Israels folk var förbjudna att på något sätt praktisera demondyrkan (3Mos 17:7, 5Mos 32:16-18). GT förnekar inte existensen av övernaturliga, osynliga väsen men även de tillhör den skapade världen och är inga verkliga gudar. Israels folk visste om andevärlden och Guds änglar som fanns hos HERREN, men även änglarna tillbad HERREN (Ps 103:19-22). Israel fick enbart dyrka HERREN, han som skapat allt utan att vara en del av själva skapelsen.

2) Avgudar på jorden (den synliga världen)

Folken runt om Israel såg det fantastiska i själva livet på jorden, med alla dess olika fenomen som förundrade människan. Men Israels folk fick inte dyrka det skapade utan bara Skaparen som gav liv åt jorden (1Mos 1:11, 24). Detsamma gällde solen, månen och stjärnorna, som folken

dyrkade som sina avgudar (Ps 136:6-9). Den livgivande solen var bara en del av Gud skapelse (Ps 148:1-3). Israels folk fick bara tillbe den ende Guden som skapat allt detta (5Mos 4:15-20).

Israel synd ledde till straff

Men Israels folk i det norra riket syndade mot HERRENS bud och till slut kom straffet. Samaria, huvudstaden i det norra riket föll för Assyriens arméer 722 f.Kr. och folket fördes bort i fångenskap. I 2Kung.17:13-19 ser vi att avguderiet fanns bland orsakerna till Guds dom över folket.

Även Juda, folket i det södra riket syndade på samma sätt under kung Manasse (697-642 f.Kr.), (2Kung 21:3-6). Kung Josia (640-609 f.Kr.) försökte sedan återinföra den rena tillbedjan av Herren (2Kung 23:5).

3) Avgudar under jorden (de dödas andar)

Folken omkring Israel dyrkade även de dödas andar. I Egypten blev den döde farao identisk med avguden Osiris, men Israels folk fick inte ge sina döda kungar gudomlig ära. Israels folk fick heller inte ta kontakt med de dödas andar (3Mos 20:6, 5Mos 18:9-12, Jes 19:3, 8:19).

Israels folk skulle tillbe den ende Guden, skapare av himmel och jord (Jes 45:5-7).

Gud är *en Gud* också i NT

I NT möter oss samma tro på den ende guden hos Jesus och apostlarna som vi ser i GT (Mark 12:28-31, Gal 3:19-20, Jak 2:19).

Jesus Kristus är sann Gud

Samtidigt visar Jesus fram att han är ett med Gud själv (Joh 10:30). Jesus var ett med Gud i sina ord, sina gärningar och hela sin varelse (Joh 14:6-11).

Paulus sa att Gud var i Kristus när han försonade världen med sig själv (2Kor 5:19). Guds Ande är densamme som Kristi Ande (2Kor 3:12-18, Apg 16:6-7). Som vi också sett tidigare i Kol 1:13-16 så är Kristus den osynlige Gudens avbild. All Guds fullhet bor i Kristus. Allt i universum är skapat genom honom och till honom och allt hålls samman i honom. I Fil.2 lyfts sanningen om Kristus fram. Han som var Gud, som blev människa som upphöjdes över allt fick det namn som är över alla namn, det heliga Gudsnamnet. Han är densamme som HERREN och detta är Gud, Fadern.

Det första budet lyder: ”Du skall inga andra gudar ha vid sidan av mig.” Vi kristna tillber därför den ende Guden. Han som är Fader, Son och Helig Ande i **en Gud**.

Vilka avgudar kämpar vi emot idag?

Mammon dvs. pengar, kroppsfixering, jagfixering, sexfixering, idolfixering?

Det som tar HERRENS plats i våra liv blir en avgud för oss.

ANDRA BUDET (bildbudet)

”Du skall inte göra dig någon bildstod eller någon avbild av det som är uppe i himlen eller nere på jorden eller av det som är i vattnet under jorden. Du skall inte tillbe dem eller tjäna dem. Ty jag, HERREN, din Gud, är en nitälskande Gud, som låter straffet för fädernas missgärning drabba barnen, ja, tredje och fjärde släktled, när man hatar mig, men som visar nåd mot tusenden släktled, när man älskar mig och håller mina bud.” (2Mos 20:4-6)

Folken avbildade sina avgudar

Detta bud är sammanlänkat med det första budet att inte ha några andra gudar vid sidan av HERREN.

Folken runt omkring Israel tillbad det skapade framför skaparen, både det osynliga och det synliga. De gjorde bilder och statyer av sina olika avgudar och föll ned i tillbedjan inför dem. De dyrkade stjärnorna, som betraktades som väldiga hjältar, krigare eller krafter. De dyrkade bergen som gudomliga stamfäder och stammödrar. De dyrkade luften som man uppfattade som en gudomlig andedräkt. I luften levde fåglar som bar fram gudarnas budskap till människorna. De dyrkade träd som heliga gudaboningar. De dyrkade vattenkällorna som gav liv åt det torra landskapet. De dyrkade de livgivande floderna och sjöarna. Egentligen framstod hela naturen som en enda livsteater där gudarnas närvaro ständigt gjorde sig påmind.

Man avbildade de olika krafterna i naturen i trä, sten eller metall. Man tillbad och offrade gåvor inför dessa gudabilder i hopp om att de krafter som guden representerade skulle komma en själv till del och att gudarnas närvaro skulle hjälpa i tider av nöd.

Samma fenomen finns idag

Det är lätt att se tillbaka på den tiden som passerad och efterbliven, men samma krafter som verkade då verkar idag.

Idag kommer dessa krafter tillbaka i det moderna samhället i form av horoskop och astrologiska trosläror. Man gör på fullt allvar gällande att människans öde styrs av stjärnbilderna i zodiaken, som kan bevara från olyckor, ge god ekonomi, kärlek, bra arbetsuppgifter, givande kontakter osv.

Andra talar sig varma för New Age; att man kan komma i kontakt med ett högre vetande genom meditation, eller genom att spå i spelkort, kaffesump och kristallkulor.

Samtidigt gudomliggörs olika megastjärnor i musikbranschen och idrottsvärlden, där idolerna kan höjas till ofattbara höjder. Andra har sex, makt och pengar som sina avgudar. Budordets förbud mot att avbilda något och dyrka det är faktiskt lika aktuellt idag som det var på Mose tid. Då var det svårt att framställa bilder, idag kan vi trycka på en knapp för att få fram nästan vilka bilder som helst via TV och dator.

Bildförbudet var unikt

Man kan lugnt konstatera att även detta bud saknade motstycke i den främre orienten. Inga folk runt omkring Israel hade ett liknande bud. Bland folken runt omkring var det en avskryvande handling att förstöra en avgudabild men i Israel var det förbjudet att ens tillverka en bild av det skapade för att tillbedja det (5Mos 27:15).

Tyvärr så syndade Israel även mot detta bud gång på gång (Hos 11:1-2).

Förbud mot att avbilda Gud ens i symbolisk form

En annan viktig aspekt av bildförbudet var också förbudet att över huvud taget avbilda skaparen. Att lyfta fram egenskaper hos HERREN och avbilda dessa egenskaper var ett brott mot detta bud. Aron gjorde en guldkalv och påstod att kalven representerade HERREN, alltså inte en avgud i vanlig mening (2Mos 32:4-5). Kung Jerobeam i Israel lät göra två guldkalvar enligt samma tanke som Aron lanserade, att de var representanter för HERREN (1Kung 12:25-31). När Guds dom föll över det norra riket så nämndes guldkalvarna som en av orsakerna till domen (2Kon 17:16).

Förbud mot att avbilda saker som indirekt representerade Gud

Även saker som bara indirekt pekade på HERREN blev en frestelse för Israel och ledde till avguderi då man började dyrka det skapade.

Mose lät på Herrens befallning göra en kopparorm (4Mos 21:4-9). Vad hände med kopparormen i Israel? Jo, man började dyrka den. Det ledde till att kung Hiskia (716-687 f.Kr.) under sin reformation till slut förstörde kopparormen tillsammans med alla andra avgudar i Israel (2Kung 18:3-4).

Gideon var en man som tillbad HERREN men som lät göra en efod i guld som sattes upp i hans stad och även den blev en frestelse till avguderi (Dom 8:22-27).

Samtidigt som man tillbad HERREN hade man även s.k. husgudar som på något sätt representerade HERREN. En gång hjälpte Mikal, Sauls dotter och Davids hustru, David att fly för sitt liv genom att placera en husgud i hans säng (1Sam 19:9-17). Under kung Josias reformation (640-609 f.Kr.) rensades Juda från bl.a. husgudar (2Kung 23:24-26).

Den osynlige Guden fick aldrig avbildas

Aldrig finner vi en uppmaning från HERREN att han på något sätt skulle avbildas, trots att folken runt Israel ständigt avbildade sina gudar. Den osynlige Guden är skaparen men inte själv en del av skapelsen och får därför aldrig avbildas. Varje försök att avbilda skaparen blir därför en felaktig bild av den osynlige och faktiskt en sorts avgud.

Eftersom man inte fick avbilda den osynlige, helige Guden, så var det också farligt att ens se på HERREN när han uppenbarade sig. Mose fick se Guds härlighet men inte hans ansikte. *"Mitt ansikte kan du inte få se, ty ingen människa kan se mig och leva."* (2 Mos 33:20)

När Elia fick en uppenbarelse av HERREN på samma plats som Mose sett HERRENS härlighet så skylde han sitt ansikte (1Kung 19:11-14).

När Jesaja såg HERRENS härlighet såg han serafim som skylde sina ansikten för den helige och själv var han säker på att han skulle förgås (Jes 6:1-5).

Jesus Kristus är Guds enda sanna avbild

När vi kommer till NT så ser vi att Gud har uppenbarat sig och gjort sig känd i Jesus Kristus (Joh 1:18). Det finns faktiskt en avbild av den osynlige, helige Guden, nämligen i hans Son Jesus Kristus (Kol 1:13-17).

Eftersom Kristus är begynnelsen på allt skapat och allt är skapat genom Kristus och till Kristus så är han också sammanfattningen av allt i himlen och allt på jorden. Jesus var i sitt lidande på korset Guds representant i världen och samtidigt representerade han hela världen. Gud försonade hela världen med sig själv i Kristus. Kristus är den enda verkliga gudsbilden i hela skapelsen (Kol 1:18-23).

All form av avguderi är förbjuden också i NT

All form av tillbedjan av skapelsen är synd som leder till ytterligare synd också i NT (Apg 17:22-31, Rom 1:16-32).

Sammanfattning av det andra budet

Det är, också för kristna, förbjudet att dyrka och tillbe något annat eller någon annan än Gud. Han kan inte och får därför inte avbildas av något i skapelsen. Varje avbild av HERREN blir felaktig och därmed en avgud. Det är förbjudet också för kristna att tillbe inför bilder och statyer av Jungfru Maria eller något av helgonen. All tillbedjan tillhör Gud. Den osynlige Guden har uppenbarat sig i sin son Jesus Kristus. Han är den enda verkliga Gudsbilden i världen.

Hur är det med oss? Vilka problem har vi med bildförbudet, med faran att avbilda och dyrka det skapade framför skaparen?

TREDJE BUDET (namnbudet)

"Du skall inte missbruka HERRENS, din Guds namn, ty HERREN skall inte låta den bli ostraffad som missbrukar hans namn." (2Mos 20:7)

Herrens namn är heligt

HERREN var verkligen en unik Gud. Han var den ende Guden. Han var skaparen av allt, men inte en del av sin skapelse.

HERREN fick inte avbildas. Han var den osynlige Guden, som inte kunde ses, smakas, luktas eller vidröras.

HERREN var en helig Gud, hans namn var heligt och fick inte missbrukas.

I Bibeln är Gudsnamnet ett med Gud själv. Namnet uppenbarar Guds väsen och egenskaper.

Hans namn är JHVH (Jahveh) han som ÄR, den Gud som alltid existerat, som alltid är där och här. Han är överallt (Ps 139:1-12).

Gud är skaparen och hans namn finns närvarande i allt han skapat (Ps 8:1-10).

Budets praktiska innebörd i GT

Förbud att missbruka det heliga Gudsnamnet hade flera olika aspekter. Det innebar bl.a. ett förbud att ljuga under ed (3Mos 19:12).

Det innebar att man inte fick smäda Gud heliga namn (3Mos 24:10-16).

Budet riktade sig också mot skenhelighet, att man påstod att man var trogen HERREN men ändå levde i synd mot HERRENS bud. Man vanhelgade då Herrens heliga namn (Hes 36:16-21).

Israels folk i GT uttalade inte namnet

I Israel upphörde man att i gammaltestamentlig tid att över huvud taget uttala det heliga Gudsnamnet, av fruktan för att missbruka Jahvehs heliga namn.

Gudsnamnet på Jesu tid

Bland judarna på Jesu tid var det otänkbart att uttala det heliga Gudsnamnet. Vad de troende judarna försökte göra var att helga Gudsnamnet, precis som Jesus lärde i bönen Fader Vår; "helgat varde ditt NAMN" (Matt 6:9).

Jesu namn

Evangelierna visar gång på gång att Jesus talar med gudomlig auktoritet, när han hänvisar till sig själv med orden "Jag säger er..". Han inbjuder människor att lyssna till *honom*, lära av *honom*, komma till *honom*, höra *hans* ord, hålla *hans* bud, ta på sig *hans* ok och den börda *han* lägger på axlarna är lätt (Matt 11:25-30).

Jesus uppmanar sina lärjungar att be, tala och handla i hans namn. I Apostlagärningarna läser vi om hur lärjungarna handlade, predikade och döpte i Jesu namn (Apg 2:37-39, 3:1-8, 4:8-12, 5:40-42, 10:44-48, osv).

Jesus uppenbarade Guds namn

Vad innebär det? Det innebär att Gud har uppenbarat sig i sin son Jesus Kristus och att han är identisk med det heliga Gudsnamnet. Allt vad Jesus gjorde och sade var en uppenbarelse av det heliga Gudsnamnet (Joh 17:6-8). Jesus bär också det namn som är över alla namn (Fil 2:6-11). Detta ledde till att man i urkyrkan kunde använda Psaltaren som bönbok i sin tillbedjan av Kristus, HERREN.

Att leva i Jesu namn

Genom tron är vi förenade med Kristus, så att han är i oss och vi i honom. I dopet är vi förenade med Kristus i hans död och hans uppståndelse. I dopet är vi iklädda Kristus. Vårt bedjande,

handlande, talande sker i Jesu namn, förenade med honom. *”Låt allt vad ni gör i ord eller handling ske i herren Jesu namn och tacka Gud fadern genom honom.” (Kol 3:17).*

Att missbruka Jesu namn

Att missbruka HERRENS namn kan i ljuset av detta innebära att kalla sig kristen men inte leva som Gud vill (Matt 7:21-23). Jesus säger att han inte känner den som i hans namn missbrukat hans namn. Ordet känna innebär också ”att vara förenad med”. Att känna Gud innebär att vara förenad med Gud.

På vilket sätt kan vi missbruka HERRENS namn, Jesu namn idag?

FJÄRDE BUDET (sabbatsbudet)

”Tänk på sabbatsdagen så att du helgar den. Sex dagar skall du arbeta och uträtta alla dina sysslor. Men den sjunde dagen är HERRENS, din Guds sabbat. Då skall du inte utföra något arbete, inte heller din son eller din dotter, din tjänare eller tjänarinna eller din boskap, och inte heller främlingen som bor hos dig inom dina portar. Ty på sex dagar gjorde Herren himlen och jorden och havet och allt som är i dem, men på sjunde dagen vilade han. Därför har HERREN välsignat sabbatsdagen och helgat den” (2Mos 20:8-11).

Sabbaten skulle hållas helig i Israel. Den skulle vara avskild för HERREN, som det står ”Men den sjunde dagen är HERRENS”. Anledningen som anges till varför man skulle hålla sabbaten var att man skulle vila som Gud vilade på den 7:e dagen från sitt skapande (1Mos 2:1-3). Budet gällde vila från allt arbete. Det gällde alla, även tjänaren, boskapen och främlingen.

Kompletterande tillägg

I femte Mosebok finns ett tillägg till varför Israels folk skulle hålla sabbaten helig: *”Kom ihåg att du var en slav i Egyptens land, och att HERREN, din Gud, har fört dig ut därifrån med stark hand och uträckt arm. Därför har HERREN din Gud, befallt dig att hålla sabbaten” (5Mos 5:15).*

Detta var ytterligare en anledning till att Israel skulle fira sabbaten, för att minnas hur HERREN befriat folket från slaveriet i Egypten.

Sabbaten var alltså en dag av vila för människan och en dag av tacksamhet till HERREN för hans frälsning. Sabbaten var HERRENS dag.

Sabbatsbudet är ett positivt bud

Alla som arbetar 7 dar i veckan utan vilodag upplever det mycket slitsamt, så egentligen var ju sabbatsbudet ett positivt bud, till vila och välsignelse för människan (Jes 58:13-14). Jesus sade också: *”Sabbaten blev gjord för människan och inte människan för sabbaten” (Mark 2:27).*

Sabbaten och mannat

Under ökentiden försåg HERREN folket med mat genom att det regnade manna från himlen. På 6:e dagen skulle folket samla in dubbelt så mycket manna, så att det skulle räcka för den 7:e dagen, när det var sabbat (2Mos 16:29-30).

Sabbatsbudet var unikt

Faktum är att sabbatsbudet var lika unikt som de föregående buden. Det hade ingen motsvarighet bland folken runt omkring Israel. Israels Gud var unik. Han var ju den ende Guden. Han fick inte avbildas av något i skapelsen. Hans namn var heligt och fick inte missbrukas. Hans dag var helig. Inget folk hade en sabbatsdag, som Israel hade. Sabbaten var ett tecken på att Israels folk var HERRENS eget folk (2Mos 31:12-17).

Rabbinernas extra regler

Rabbinerna i Israel blev med tiden så ivriga att helga sabbaten att de byggde en allt större skyddshäck runt omkring budet, bestående av ytterligare bestämmelser som skulle skilja sabbaten från vardagarna. Dessa extrabud blev en källa till konflikt mellan Jesus och fariséerna.

Jesus och sabbaten

Jesus hade inget emot själva sabbaten, som han själv firade regelbundet (Luk 4:14-16).

Vad gällde då konflikten mellan Jesus och fariséerna?

Jesus framhöll att kärleken och barmhärtigheten, som ju var hela lagens uppfyllelse, fick betonas också på sabbaten (Luk 13:10-17, 14:1-6).

Samtidigt var Jesus Messias, och HERREN själv uppenbarade sig i honom. Därför var han som Gud den som ursprungligt givit buden på Sinai berg. Han måste därmed vara HERRE över buden som han också sade: *"Människosonen är sabbatens Herre"* (Matt 12:8).

Friheten i Kristus

Apostlarna höll också sabbaten, samtidigt visste de att Kristus frigjort oss från ceremoniallagen, med alla sina regler för offer, mat, speciella dagar och mycket annat (Kol 2:16-17, Gal 4:8-11).

Grundinnehållet är kvar

Den kristna församlingen började under apostlarnas ledning att fira den 1:a veckodagen, Jesu uppståndelsedag, som "Herrens dag" (Upp 1:9-10). Men man kan inte därför dra slutsatsen att apostlarna frångick själva grundidén med sabbaten, nämligen en dag som ska vara helgad åt HERREN, en dag av vila från arbete, en dag när man tackade Herren för hans frälsning.

Sabbaten påminde om befrielse och evig vila

Själva sabbaten skulle både påminna om befrielsen ur Egypten och Guds vila. Guds fullkomliga "shalom" rådde i paradiset efter att Adam och Eva var skapade. När vi kommer till NT är det frälsningen till denna eviga Guds vila som sabbaten påminner om (Hebr 4:1-11).

Vad är då vilodagen för oss?

Det är en vilodag för HERREN, en vila och en glädje inför Guds ansikte han som skapade allt. Precis som Israels folk på sabbaten påmindes med tacksamhet om hur HERREN befriade dem från slaveriet i Egypten och förde dem till löftets land, så kan vi påminnas om hur vi blev befriade från slaveriet i världen och nu förs till det eviga löfteslandet. Herrens dag är en glädjens och tacksamhetens dag.

Hur kan vi återupptäcka välsignelsen av Herrens dag i en stressad tid som vår?

FEMTE BUDET (föräldrabet)

"Hedra din far och din mor, så att du får leva länge i det land som HERREN, din Gud, ger dig" (2Mos 20:12).

Hittills har buden betonat relationen mellan HERREN och hans folk. De följande buden är mer inriktade på de mänskliga relationerna. Men ett brott mot dessa bud är ändå ett brott mot HERREN.

När kung David begått äktenskapsbrott med Bat-Seba och sett till att hennes make Uria dödats i strid kom profeten Nathan till David och avslöjade synden. Kung David säger då *"Jag har syndat mot HERREN"* (2Sam 12:13).

Budets löfte om landet

Även det 5:e budet är ett positivt bud, som dessutom har ett löfte i sig om ett långt liv i landet. Detta löfte måste i sin ursprungliga betydelse syfta på den välgång och välsignelse som Israels folk skulle få om de höll HERRENS bud och hans förbund. Då skulle folket få leva länge i det land som HERREN givit åt dem. Men om de syndade mot HERRENS bud så skulle de inte få stanna kvar i landet, utan fördrivas till andra länder, vilket slutligen också hände.

Innebörd

Gud är vår skapare. På ett fantastiskt sätt har Gud gjort våra föräldrar till sina medskapare när vi föddes. Det är bara naturligt att vi utifrån det perspektivet ska hedra våra föräldrar. Innebörden i föräldrabet täcker in tre huvudområden:

1. Lydnad och respekt för föräldrarna.
2. Vård av föräldrarna under deras ålderdom.
3. Respekt för den äldre generationens andliga lärdomar.

Vuxna barn

Det är viktigt att se att budet främst är riktat till "barn" i vuxen ålder, med åldrande föräldrar. Det förstår man när man läser om hur "barn" förväntas vara mot sina föräldrar (Ord 19:26, 28:24, 30:17).

Nästa generation

Ansvar att föräldrarna skulle föra Guds uppenbarelse vidare till nästa generation var en del av föräldrabet. En förutsättning för att detta skulle fungera var just att föräldrarna var goda föredömen för barnen och att barnen respekterade sina föräldrar (5Mos 6:4-9, 6:20-25).

Jesus och föräldrabet

Jesus talar om föräldrabet när han går emot rabbinernas extra regler för just detta bud. Han anklagar fariséerna för att sätta Guds bud åt sidan till förmån för sina egna regler. De lärde att en man som givit en ekonomisk gåva åt Gud motsvarande vad han skulle ha gett åt sina föräldrar på deras ålderdom blev befriad från förpliktelsen att sörja för sina åldrande föräldrar (Matt 15:1-9). Detta innebär att även Jesus säger att föräldrabet riktar sig till "vuxna barn", som ska ta hand om sina åldrande föräldrar.

Jesus och föräldrabet begränsning

Enligt Jesus utgör äktenskapet en viss begränsning av föräldrabet, där lojaliteten mellan makar är en högre lojalitet än lojaliteten till föräldrar (Matt 19:4-6).

Jesus talar även om en annan begränsning för föräldrabet, då det är viktigare att följa Jesus Kristus, universums Herre, än att följa sina föräldrar (Matt 10:34-39, Luk 14:25-27).

En del av föräldrabet innebar som vi sett att vårda sina åldrande föräldrar och ge dem en värdig begravning men även detta kan i vissa fall komma i konflikt med att sätta Kristus och hans kallelse först (Luk 9:57-62).

Jesus och den egna familjen

Jesus var unik. Han hade en jordisk mamma, men han var också Guds son. Hans lydnad till sin himmelske Fader var total hela tiden. Spänningen mellan det jordiska och det himmelska ser vi på flera ställen (Luk 8:19-21, Joh 2:1-5).

Jesus höll fast vid föräldrabet och visade det när han vid sin korsfästelse bad aposteln Johannes att ta hand om sin mor, Maria (Joh 19:25-27). Samtidigt påpekade han att det finns gränser för budet i relation till äktenskapet, honom själv, Guds familj och Gud rike.

Paulus och föräldrabet

Även apostlarna höll fast vid föräldrabet. Paulus lärde att barn skulle lyda sina föräldrar (Ef 6:1-4). Vi ser i två kända avsnitt där Paulus beskriver ett samhälle som vänt Gud ryggen att även brott mot föräldrabet är omnämnt bland andra synder (Rom 1:29-32, 2Tim 3:1-5).

Sammanfattning

Detta bud avspeglar livets gång: födelsen, uppväxten, verksamheten, åldrandet och döden. Under vår första del i livet är vi helt beroende av våra föräldrar. Under livets senare del växlar det så att våra föräldrar blir mer beroende av oss. Då är det viktigt att se att budet riktar sig främst till vuxna barn som skall möta sina föräldrars behov på deras ålderdom genom att på allt sätt hedra sin far och sin mor.

Hur ska vi förhålla oss till föräldrabet i vår extremt individualistiska kultur?

SJÄTTE BUDET (mordbudet)

"Du skall inte mörda." (2Mos 20:13).

Helt klart innebär budet ett skydd mot mord och dråp. Gud har skänkt människan livet, därför är det ett brott mot Gud själv att mörda någon.

Innehållet i 6:e budet var en del av förbundet som Gud slöt med Noa (1Mos 9:5-7).

Människans blod är bärare av livet, det livet är givet av Gud. Vi ser att när Abels blod utgjutits så ropade blodet till Gud (1Mos 4:8-12).

Dödsstraff för mord

Även brott mot detta bud var belagt med dödsstraff. Naturligtvis måste ett mord kunna bevisas även på den tiden (4Mos 35:30-34).

Hela folket Israel sågs som en organism, som en kropp med många lemmar. Landet som man fått var en del av helheten, en del av organismen Israel. När folket levde i synd då sörjde själva landet över synden (Hos 4:1-3).

Om ett mord begåtts i Israel så berörde det brottet hela organismen, hela Israel. Om blod utgjuts i ett mord så återställdes balansen om mördarens blod sedan utgöts som betalning. Allt enligt principen: öga för öga, tand för tand och liv för liv.

Fristäderna

Detta innebar rätten till blodshämnd på mördaren eller dråparen. Det kunde ju hända en olycka så att någon blev dödad oavsiktligt av en annan människa. För att rädda livet på den som oavsiktligt orsakat någons död, så inrättades sex fristäder i Israel dit man kunde fly för att söka skydd (4Mos 35:9-16).

Hjärtats hat och dråp i GT

Redan i GT finner vi en tydlig koppling mellan dråp och hjärtats hat (3Mos 19:16-18). Detta visar igen på hur folket var en organism och hur man ska förhålla sig till sin nästa och inte hämnas, inte stå efter sin nästas blod, inte hata utan älska sin nästa som sig själv.

Jesus och det sjätte budet

Både Jesus och apostlarna upprätthåller självklart även detta bud. När Jesus kommenterar innebörden i det sjätte budet kopplar han ihop det med människans inre vrede och hat, viljans och känslornas dråp (Matt 5:21-22). Om någon har felat i en relation ska han först se till att han försonas med sin motpart därefter kan han komma med sin gåva inför Gud (Matt 5:23-26). Gud ser även allvarligt på att inte vilja förlåta, inte vilja försonas (Matt 6:12, 14-15). Den som inte vill förlåta får heller inte förlåtelse.

Johannes och det sjätte budet

Aposteln Johannes kopplar ihop hat med dråp och han säger att vi istället ska älska varandra (1Joh 3:11-18). Att inte älska innebär att inte ta vilja hjälpa en bror eller syster i nöd.

Sammanfattning

Vi förstår att budet handlar om att skydda mänskligt liv. Människan skapades till Guds avbild, därför är mord ett direkt brott mot skaparen. Både Jesus och apostlarna kopplade ihop budet med människans inre vrede och hat. Som Guds alternativ undervisar de istället om att visa kärlek till vår nästa och förlåta vår nästa.

På vilka sätt kan vi synda mot det 6:e budet idag?

SJUNDE BUDET (äktenskapsbudet)

"Du skall inte begå äktenskapsbrott." (2Mos 20:14).

Äktenskapsbrottet var ett faktum när någon som var gift, hade sexuellt umgänge utanför äktenskapet (5Mos 22:22). Termen otukt står dessutom för sexuella relationer mellan icke-gifta. Återigen ses Israels folk som en organism och ett äktenskapsbrott berör hela organismen som en sjukdom. Det onda måste tas bort ur Israel, som ju var HERRENS utvalda folk.

Kung Davids mörka period

Den mörka perioden i kung Davids liv inleds med ett äktenskapsbrott med Bat-Seba som leder till ett planerat mord på Bat-Sebas make Uria. HERREN sänder sin profet Natan till David (2Sam 12:1-14).

David ångrar sin synd och bekänner den (Ps 51).

Konsekvenserna av Davids synd

Davids synd blev förlåten men konsekvenserna av synden gick inte att överblicka, men bibelordet avslöjar några av de fruktansvärda konsekvenserna (2Sam 12:10-14).

- Barnet som Bat-Seba födde ur äktenskapsbrottet dog i enlighet med profeten Natans ord (2Sam 12:14-18).
- Davids äldste son Amnon våldtog sin halvsyster Tamar och övergav henne direkt efter brottet (2Sam 13:11-17).
- Absalom, Davids 3:e son och bror till Tamar, tar hämnd på sin storebror och halvbror Amnon genom att mörda honom (2Sam 13:28-29).
- Absalom gör uppror mot sin far kung David och tar makten i Israel (2Sam 15:7-12).
- Kung David tvingas fly från Jerusalem och Absalom skändar David genom att ha sexuell gemenskap med Davids bihustrur (2Sam 16:15-23).
- Det blir en strid mellan kung Davids armé och Absaloms armé och Absalom blir dödad (2Sam 18:9-15).
- Hela Israel var på väg att falla sönder som ett rike (2Sam 19:40-20:3).
- Vid slutet av Davids liv uppstår en strid mellan Adonia den äldste levande sonen och Salomo, Bat-Sebas yngste son. När Salomo tillslut blir kung försöker Adonia än en gång komma åt makten genom list men blir dömd till döden av sin bror kung Salomo (1Kung 2:24-25).

Andra sexuella brott

Inte bara äktenskapsbrott var förbjudet i Israel utan även andra sexuella brott som homosexualitet var lika allvarliga (3Mos 18:22-30).

Jesu syn på 7:e budet

När vi kommer till Jesu undervisning av det 7:e budet blir det uppenbart att hans syn på äktenskapsbrott var betydligt strängare än vad som var vanligt bland judarna på hans tid.

Jesu ord om skilsmässa och omgifte

Det fanns i Mose lag ett lagligt sätt att bryta ett äktenskap och det var genom skilsmässa, genom att mannen skrev ett skilsmässobrev till hustrun. Brevet fungerade som ett slags fribrev och både mannen och kvinnan kunde därefter gifta om sig (ungefär som i dagens Sverige).

På Jesu tid var skilsmässa inte ovanligt, utan mannen kunde ge sin hustru ett skilsmässobrev av nästan vilken orsak som helst. Det är i denna situation som Jesus får frågan om giltiga orsaker till skilsmässa (Matt 19:1-10). Jesus går alltså inte emot Mose lags skilsmässobrev men som svar på frågan om giltiga anledningar till skilsmässa och omgifte anger han endast en giltig anledning, nämligen äktenskapsbrott. Det unika i Jesu utläggning av skilsmässolagen är dels att

äktenskapsbrott är enda giltiga anledningen till skilsmässa och dels att skilsmässa och omgifte av andra orsaker är kopplat till 7:e budet om äktenskapsbrott. Det förvånar t.o.m. lärjungarna! Guds vilja, säger Jesus, är klart uttryckt från skapelsen. De två ska vara ett och det får människan inte skilja åt. Samma grundläggande tanke kommer fram hos profeten Malaki (Mal 2:13-16). När Jesus förklarar innebörden i skilsmässolagen i bergspredikan kommer samma enda anledning fram. Jesus ser alltså äktenskapet som en ouplöslig förening, av något som Gud har fogat samman på ett andligt sätt. Denna förening består enligt Jesus även efter en skilsmässa. Därför blir omgiftet ett äktenskapsbrott (Matt 5:31-32). Detta innebär även att om ena parten efter en skilsmässa har brutit sitt första äktenskap genom att gifta om sig så blir den andra parten fri att gifta om sig utan att synd begås.

Paulus ord om skilsmässa och omgifte

Aposteln Paulus lärde att bara döden kan på ett naturligt sätt bryta ett äktenskap och tillåta omgifte (1Kor 7:39).

Om de gifta separerade fick de inte gifta om sig (1Kor 7:10-11).

Om ena parten är icke-troende får den troende ändå inte skilja sig (1Kor 7:12-16).

HERREN och Israel

Varför är då Gud emot att förbundet i ett äktenskap bryts?

En bild som ofta används i GT för att beskriva HERRENS relation med folket är just äktenskapet. När Israel tillbad olika avgudar beskrivs folket som en äktenskapsbryterska (Hos 1:2). Men HERREN återupprättar relationen med Israel (Hos 3:1-5).

Bilden av församlingen som en enda levande organism betonas ju starkt i NT. En av dessa bilder som beskriver Kristi relation med församlingen är just äktenskapet (Ef 5:22-33).

I ljuset av att äktenskapet är en bild på relationen mellan Kristus och församlingen så blir HERRENS inställning till skilsmässa ännu tydligare.

Det 7:e budet står fast även i NT

Äktenskapet är ett heligt förbund som Gud vill ska bevaras rent. *"Äktenskapet skall alltid hållas i ära och den äkta sängen bevaras obefläckad. Ty otuktiga och äktenskapsbrytare skall Gud döma."* (Hebr 13:4).

Jesu utläggning av det 7:e budet

När Jesus i bergspredikan lägger ut det 7:e budet så gör han en direkt koppling till människans inre lusta och tankar (Matt 5:27-30).

Romarrikets fria sexualitet

I Sverige ropar man på rätten för alla att få leva ut sin sexualitet, utan gränser. Men man menar verkligen inte alla sexuella läggningar utan bara heterosexuella och homosexuella, medan andra läggningar ska förhindras från att levas ut.

Vi behöver påminna oss om att Nya Testamentets stränga tolkningar av det 7:e budet fördes fram i Romarriket som var mycket lössläppt på det sexuella området. Situationen var betydligt värre än i Sverige. Man tillät sexuella förbindelser med nära släktingar, tillfälliga sexuella förhållanden, besök hos prostituerade, manlig homosexualitet, lesbiska förhållanden, homosexuella förbindelser mellan vuxna och barn, sexualitet med avlidna personer och även med djur.

I denna miljö undervisade aposteln Paulus om Guds renhet och om synd på det sexuella området (Rom 1:24-27, 1Kor 6:9-11, 18-20).

Sammanfattning

Det sjunde budet värnar om en livslag som Gud lade ner i skapelsen av människan. Äktenskapet ger trygghet åt mannen och kvinnan. Det ger trygghet åt barnen, släkterna och hela samhället.

Det skapar juridiskt klara linjer när det gäller faderskap och arv. Äktenskapet är verkligen en sammanhållande byggsten, som skapar stabilitet i ett samhälle som är i moraliskt sönderfall, som det svenska.

Sexualiteten är en Guds gåva till människan, den påverkar många områden av våra liv, under så gott som hela livet. Gud vill att denna gåva ska beskyddas och vårdas. Den är en del av vår personlighet när vi lever som ogifta eller gifta. Bibeln är noga med att lyfta fram att även ogifta människor lever fullvärdiga liv så som Gud hade menat för dem. Se bara på Jesus Kristus, profetissan Hanna, aposteln Paulus och många andra.

Sexualiteten får levas ut till fullo enbart i äktenskapet. Det Nya Testamentet för fram monogamin mellan man och kvinna som den enda kristna formen för ett äktenskap. Det handlar om den livslånga föreningen mellan två människor. Ett sådant äktenskap är Guds rena vilja ända från världens skapelse.

Hur ska vi förhålla oss till det 7:e budet i vår kropps- och sexfixerade tid? Hur kan vi i vår tid följa Bibelns undervisning om äktenskapet mellan man och kvinna som den enda tillåtna samlevnadsformen?

ÅTTONDE BUDET (stöldbudet)

"Du skall inte stjäla" (2Mos 20:15).

Vi ser hur Israels folk betraktades som en enda levande organism. Buden skyddar gruppen, familjen och folket. Förlusten av blod måste ersättas med blod. Förlusten av en lem ersättas med en lem från en annan kropp. Det handlar om kompensation, jämvikt och millimeterrättvisa. Gud värnar om den enskilde och hans egendom, också den fattige och svage skyddas av HERRENS bud.

Allt i skapelsen kommer ytterst sett ur HERRENS hand. Att på ett orättfärdigt sett roffa åt sig av det skapade genom att stjäla, blir därför ett brott mot Skaparen själv (Mika 2:1-3).

Dödsstraff för människorov

Normalt tänker man inte att även detta bud kunde ha ett dödsstraff som påföljd, eftersom det finns tydliga lagar på hur mycket en tjuv måste betala tillbaka vid en stöld (2Mos 22:1-4, 7). Men det fanns ett tillfälle när även stöld bestraffades med döden och det var vid människorov, kidnappning (2Mos 21:16, 5Mos 24:7).

All form av stöld är fel

3 Mos.19:11 "Ni skall inte stjäla och inte bedra eller lura varandra."

Ords.11:1 "Herren avskyr fusk med vågen, rätt vikt behagar honom."

Jer.6:13 "Alla, hög som låg, vill girigt roffa åt sig. Alla, profet som präst, handlar svekfullt."

Stöld är synd i NT

Stöld är överhuvudtaget förbjudet i den kristna församlingen (Ef 4:28, 1Pet 4:15-16).

Stöld från staten

När vi kommer till NT finner vi att Paulus betonar att vi ska göra rätt för oss även när det gäller skatter och tullar (Rom 13:1-7).

Problemområden idag:

- Svartjobb, dvs. ingen skatt för arbetsgivare och arbetstagare.
- Smuggling, dvs. ingen tull för varorna.
- Arbetsstöld, dvs. att jobba deltid men ta betald för heltid.
- Arbetsstöld, dvs. att arbetsgivaren utnyttjar svag arbetskraft (Jak 5:4-6).

Kan man stjäla från Gud?

- Genom att inte ge minst 10:e (Malaki 3:6-12).
- Genom att försöka vinna sitt liv och inte mista det för Herren (Matt 16:24-26).

NIONDE BUDET (vittnesbudet)

"Du skall inte bära falskt vittnesbörd mot din nästa" (2Mos 20:16).

Vi närmar oss nu slutet av de tio buden. Det 9:e och 10:e budet står för sitt eget mycket bestämda innehåll, men samtidigt är de på ett speciellt sätt förbundna med alla de övriga buden.

Faran med falska vittnen

Samtliga bud, har hittills varit förbundna med ett dödsstraff. Vad innebär det för sanna vittnesmål, eller mened? Det kunde vara skillnaden mellan liv och död (4Mos 35:30-31). Därför kunde det inte räcka med bara ett vittne för att döma en brottsling, utan det krävdes två eller tre (5Mos 19:15).

Ett falskt vittne straffades med samma straff som han själv tänkt för den oskyldige (5Mos 19:16-21).

Minst lika farliga som falska vittnen är korrumperade domare (5Mos 16:18-20, 3Mos 19:15).

All falskhet var synd

Ords 8:13 "Att frukta Herren är att hata det onda. Jag hatar högfärd och övermod, onda handlingar och falska ord."

Mika 6:12 "Stadens rika övar våld och förtryck, dess invånare far med lögn, de talar med svekfull tunga."

Sef 3:13 talar om Guds folks framtida frälsning "De som då är kvar av Israel skall aldrig göra orätt och aldrig uttala en lögn, falska ord skall aldrig komma ur deras mun. Den hjorden skall beta och vila tryggt utan att skrämmas av någon".

Jesus är sanningen

I NT lyfts ärlighet och sanning fram. Jesus själv var full av nåd och sanning. Han var själva sanningen (Joh.14:6). Perus sa om Jesus *"Han begick inte någon synd, och svek fanns inte i hans mun" (1Pet 2:22, Jes 53:9).*

När Jesus undervisar om det 9:e budet i Bergspredikan så lyfter han fram ärligheten (Matt 5:33-37). Han sa att vårt tal ska vara "ja" eller "nej" och allt annat kommer från den onde, som är lögnens fader (Joh 8:44), som uttalade världshistoriens första lögn (1Mos 3:1-7).

Jesu lärjungar var vittnen

När Jesus sänder ut sina lärjungar så betonar han att de ska vara vittnen som vittnar om sanningen (Luk 24:44-48). Lärjungarna skulle vittna med den helige Ande (Joh 15:26-27).

Apg 1:8 "Men ni skall få kraft när den heliga anden kommer över er, och ni skall vittna om mig i Jerusalem och i hela Judéen och Samarien och ända till jordens yttersta gräns."

Apg 3:14-15 "...Livets furste dödade ni, men honom har Gud uppväckt från de döda. Det är vi vittnen till."

Om vi vittnar om Herrens verk i våra eller andras liv och överdriver eller ljuger blir vi falska vittnen. Vårt ord ska vara "ja" eller "nej" allt annat är av den onde.

TIONDE BUDET (begärsbudet)

"Du skall inte ha begär till din nästas hus. Du skall inte ha begär till din nästas hustru, inte heller till hans tjänare eller tjänarinna, hans ox eller hans åsna, eller något annat som tillhör din nästa." (2Mos 20:17).

Ett inre bud

Precis som det nionde budet så är det tionde budet kopplat till de övriga buden på så sätt att det betonar det inre begäret hos människan. Det verkar vid första påseende som om det tionde budet bara är en repetition av förbudet mot äktenskapsbrott och stöld. Men snarare ligger kraften i 10:e budet just i orden *"du skall inte ha begär"*.

Det är inte nog med att man; inte har andra gudar än HERREN, inte tillber några gudabilder, inte missbrukar det heliga Gudsnamnet, avhåller sig från arbete på sabbaten, har omsorg om sina ålderstigna föräldrar, inte dräper sin medmänniska, inte begår äktenskapsbrott, inte stjälar sin nästas egendom, inte svär falskt och ljuger.

Det är också viktigt att man i sitt inre inte begär något annat än det Gud önskar. Det tionde budet innebär alltså en djuptolkning av alla buden.

10:e budet "DU SKALL INTE HA BEGÄR..." genomsyrar i alla buden		
	<i>Det räcker inte att man till det YTTRE</i>	<i>Lika viktigt att man i sitt INRE</i>
1	inte har andra gudar än HERREN	inte har några hemliga avgudar
2	inte gör avgudabilder	inte har avgudabilder av Gud eller skapelsen
3	inte missbrukar HERRENS namn	verkligen håller Gudsnamnet heligt
4	inte arbetar på sabbaten	har en sann sabbat inför Gud
5	har omsorg om föräldrar	hedrar och älskar sina föräldrar
6	inte dräper sin nästa	inte har hat utan kärlek till sin nästa
7	inte begår äktenskapsbrott	inte har sexuell lusta efter andra
8	inte stjälar från sin nästa	inte åtrår sådant som ens nästa har
9	avstår lögn & falskhet	inte falskt bedrar eller dömer andra

Jesus betonade budens inre väsen

Jesus betonar just det inre motivet när han lägger ut lagen (Matt 5:21-22). I Jesu utläggningar av innebörden i buden framstår faktiskt varje människa som en syndare. Jesus sammanfattar också sin utläggning av buden med orden:

"Var alltså fullkomliga, såsom er Fader i himlen är fullkomlig." (Matt 5:48).

Lagen lär oss om vad som är rätt och fel i Guds ögon. Men lagen lär oss också att vi är syndare i behov av Guds förlåtelse och nåd (Joh 1:17).

Paulus och 10:e budet

När Paulus lyfter fram sin kamp mot synden så sammanfattar han hela lagens inre väsen med det 10:e budet (Rom 7:7-8, 18-25). Det är när det 10:e budet läggs till alla de övriga buden som vi alla framstår som syndare. *"Vad innebär nu detta? Att lagen är synd? Visst inte, men först genom lagen har jag lärt känna synden. Jag hade inte vetat vad begäret var, om inte lagen hade sagt: Du skall inte ha begär." (Rom 7:7).*

Lagen och evangeliet

Lagen ger oss en moralkod att leva efter. Samtidigt är inte lagen till för att människan ska bli rättfärdig inför Gud, utan för att vi ska förstå att vi alla står som syndare med skuld inför Gud (Rom 3:19-20). Rättfärdiga inför Gud blir vi genom tron på Jesus Kristus (Rom 3:21-24). Upphäver då evangeliet lagen? Nej, tvärtom! När nådens evangelium predikas upprätthåller evangeliet Guds lag, (Rom 3:31).

Kärleken är lagens uppfyllelse

Jesus betonar lagens inre väsen när han sammanfattar hela ”lagen och profeterna” i det dubbla kärleksbudet (Matt 22:36-40).

Även Paulus sammanfattade buden med kärleksbudet (Rom 13:8-10).

Jesu ok är milt

Jesus framställer sig som Gud själv när han erbjuder människan *sitt* milda ok och inbjuder människan att komma till *Honom* (Matt 11.25-30).